

(i) Printed Pages : 7

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	1	3	1
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	2
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 2nd Semester

(2053)

MUSIC (Instrumental) (In all Mediums)

Paper : Theory

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 45

Note :—(1) Attempt FIVE questions in all, including Question No. IX (Unit V) which is compulsory.

(2) Select ONE question each from Units I to IV.

(3) All questions carry equal marks.

UNIT—I

I. Write down the brief history of Indian Music of Modern Period. 9

II. Explain Bhatkhande Thata Padhati. 9

UNIT—II

III. Write short notes on any two of the following :

(a) Avartan

(b) Tali

(c) Khali

(d) Sam.

9

IV. Write in detail about the bols of Mizrab. 9

UNIT—III

- V. What is Laya and Tal ? Explain. 9
- VI. Write down the brief life sketch and their contributions towards Indian Music of any **one** of the following Musicians :
(a) Pt. Ravi Shankar
(b) Pt. V.N. Bhatkhande. 9

UNIT—IV

- VII. Write in Notation a Maseetkhani Gat of any prescribed Rag of your course. 9
- VIII. Write down single and double of Tal Keharva with its full description. 9

UNIT—V

IX. Attempt any **NINE** questions :

- (1) Mention the date of birth of Pt. V.N. Bhatkhande.
- (2) How many Matras and Vibhagas are there in Tal Jhaptal ?
- (3) Name any one book written by Pt. Ravi Shankar.
- (4) How many Thatas are there in Pt. V.N. Bhatkhande ?
- (5) Name three types of Laya.
- (6) Name the Swaras and Jati of Rag Kafi.
- (7) What is the time duration of National Anthem ?
- (8) What is the singing/playing time of Rag Yaman ?

(9) MaTivra is used in which Rag of your syllabus ?

(10) Maseetkhani Gat is played in which Tal ?

(11) Name the Rag of your course having Ga-Ni Swar Komal.

(12) What is the Jati of Rag Yaman ?

(13) Name the Thata of Bhatkhande Thata Padhti having Ga Dha Ni Swaras Komal. 1×9

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :— (1) कुल पाँच प्रश्न करें, साथ ही प्रश्न नं. **IX** (यूनिट-V) जो कि अनिवार्य है।
- (2) यूनिट-I से IV प्रत्येक में से एक प्रश्न का चयन करें।
- (3) सभी प्रश्नों के समान अंक हैं।

यूनिट-I

- I. आधुनिक काल के भारतीय संगीत का संक्षिप्त इतिहास लिखिए। 9
- II. भातखंडे थाट पद्धति को समझाइए। 9

यूनिट-II

- III. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर संक्षिप्त टिप्पणियाँ लिखिए :

- (a) अवर्तन
- (b) ताली
- (c) खाली
- (d) सम।

- IV. मिजरब के बोलों के बारे में विस्तार से लिखिए। 9

यूनिट-III

- V. लय और ताल क्या है ? व्याख्या करें। 9
- VI. निम्नलिखित संगीतकारों में से किसी एक की संक्षिप्त जीवनी और भारतीय संगीत में उनके योगदान को लिखिए :
 (a) पं. रवि शंकर
 (b) पं. वी.एन. भारतखंडे। 9

यूनिट-IV

- VII. अपने पाठ्यक्रम के किसी भी निर्धारित राग को मसीतखानी गत की नोटेशन में लिखें। 9
- VIII. पूर्ण विवरण सहित ताल केहरवा की एकल और दुगुन ताल को लिखिए। 9

यूनिट-V

- IX. किन्हीं नौ प्रश्नों के उत्तर दीजिए :-
- (1) पं. वी.एन. भारतखंडे की जन्मतिथि का उल्लेख करें।
  - (2) ताल झपताल में कितनी मात्राएँ और विभाग हैं ?
  - (3) पं. रवि शंकर द्वारा लिखित किसी एक पुस्तक का नाम बताइए।
  - (4) पं. वी.एन. भारतखंडे के अनुसार कितने थाट हैं ?
  - (5) लय के तीन प्रकारों के नाम लिखिए।
  - (6) राग काफी के स्वरों और जाति के नाम लिखिए।
  - (7) राष्ट्रगान की समयावधि कितनी है ?
  - (8) राग यमन के गायन/वादन का समय क्या है ?

- (9) आपके पाठ्यक्रम के किस राग में Ma तीव्र का प्रयोग होता है ?
- (10) मसीतखानी गत किस ताल में बजाया जाता है ?
- (11) कोमल स्वर Ga-Ni में अपने पाठ्यक्रम के राग का नाम बताएं।
- (12) राग यमन की जाति क्या है ?
- (13) कोमल स्वर Ga Dha Ni में भातखंडे थाट पद्धति के थाट का नाम बताएं।

1×9

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

- ਨੋਟ :—**
- (1) ਕੁਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. IX (ਯੂਨਿਟ-V) ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।
  - (2) ਯੂਨਿਟ I ਤੋਂ IV ਡੱਕ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।
  - (3) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ-I

I.	ਆਪੁਨਿਕ ਕਾਲ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖੋ।	9
II.	ਭਾਤਖੰਡੇ ਥਾਟ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ।	9

ਯੂਨਿਟ-II

III.	ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :	
(a)	ਅਵਰਤਨ	
(b)	ਤਾਲੀ	
(c)	ਖਾਲੀ	
(d)	ਸਮ।	9
IV.	ਮਿੜਰਬ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।	9

ਯੂਨਿਟ-III

V. ਲੈਅ ਅਤੇ ਤਾਲ ਕੀ ਹੈ ? ਸਮਝਾਓ।

9

VI. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਲਿਖੋ :

(a) ਪੰ. ਰਵੀ ਸ਼੍ਰੀਕਰ।

(b) ਪੰ. ਵੀ.ਐਨ. ਭਾਤਖੰਡੇ।

9

ਯੂਨਿਟ-IV

VII. ਆਪਣੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਕਿਸ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਗ ਦਾ ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

9

VIII. ਪੂਰੇ ਵਰਨਣ ਨਾਲ ਤਾਲ ਕੇਹਰਵਾ ਦਾ ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਡਬਲ ਤਾਲ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।

9

ਯੂਨਿਟ-V

IX. ਕਿਸੇ ਨੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :

(1) ਪੰਡਿਤ ਵੀ.ਐਨ. ਭਾਤਖੰਡੇ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।

(2) ਤਾਲ ਝਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਹਨ ?

(3) ਪੰਡਿਤ ਰਵੀ ਸ਼੍ਰੀਕਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

(4) ਪੰ. ਵੀ.ਐਨ. ਭਾਤਖੰਡੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿੰਨੇ ਥਾਟ ਹਨ ?

(5) ਲੈਅ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

(6) ਰਾਗ ਕਾਢੀ ਦੇ ਸਵਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

- (7) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗੀਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅੱਵਧੀ ਕੀ ਹੈ ?
- (8) ਰਾਗ ਯਮਨ ਦੇ ਗਾਊਣ/ਵਜਾਊਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕੀ ਹੈ ?
- (9) ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਲੇਬਸ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਰਾਗ ਵਿੱਚ Ma ਤੀਵਰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ?
- (10) ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਕਿਸ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
- (11) ਕੋਮਲ ਸਵਰ Ga-Ni ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
- (12) ਰਾਗ ਯਮਨ ਦੀ ਜਾਤੀ ਕੀ ਹੈ ?
- (13) ਕੋਮਲ ਸਵਰਾਂ Ga Dha Ni ਵਿੱਚ ਭਾਤਖੰਡੇ ਥਾਟ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਥਾਟ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

1×9